

Nr 645.

Av herr Håstad m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 162, angående psykologiskt försvar m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 162 angående psykologiskt försvar föreslås, att riksdagen skall godkänna av chefen för inrikesdepartementet anförda grunder för det psykologiska försvarets organisation samt, utöver äskandena i statsverkspropositionen, under elfte huvudtiteln anvisa dels till inrikesdepartementet 84 000 kronor för avlöningar åt erforderlig personal och 55 000 kronor för omkostnader för beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, dels till beredskapsnämnden 35 000 kronor för arvoden åt nämndens ledamöter och ersättningar åt särskilt anlidade sakkunniga. För utgifter för sjukvård och reseersättningar åt personalen samt sedvanliga expensutgifter föreslås ingen ökning av departementets omkostnadsanslag. Kostnaderna för ersättning till de föreslagna länsavdelningarnas chefer, vilka av departementschefen beräknas till 20 000 kronor, beräknas utan uppräknig kunna utgå från länsstyrelsernas avlöningsanslag.

De i propositionen angivna riktlinjerna för det psykologiska försvarets verksamhet och organisation i krig och fred ansluta nära till det betänkande som avgivits av kommittén för utredning om det psykologiska försvaret, vilket såsom departementschefen framhåller allmänt har hälsats med tillfredsställelse och genomgående har vunnit remissinstansernas gillande i fråga om huvudlinjerna. Medan propositionen i fråga om de grundläggande principerna för verksamheten i krig och fred, i fråga om arbetsuppgifternas omfattning och deras fördelning mellan det centrala statliga organet för psykologiskt försvar, andra myndigheter och enskilda organ och organisationer samt i fråga om det psykologiska försvarets krigsorganisation och beredskapsnämndens för psykologiskt försvar inordnande i den statliga administrationen väsentligen ansluter till kommittéförslaget, ha den personal och de medel som enligt propositionen skola ställas till beredskapsnämndens förfogande för dess betydelsefulla verksamhet starkt beskurits liksom även en förändring vidtagits rörande personalens ställning i förhållande till nämnden.

Kommittén hade uppskattat medelsbehovet för ett normalt verksamhetsår till 148 000 kronor till icke-ordinarie personal, 133 000 kronor för omkostnader, varav 23 000 för reseersättningar och expenser, 38 000 kronor för arvoden åt nämndens ledamöter och åt sakkunniga samt 18 750 kronor i arvoden åt länsavdelningarnas chefer. Under första verksamhetsåret skulle

härtill komma 25 000 kronor för avlöningar till extra personal och 30 000 kronor för inköp av inventarier och litteratur men samtidigt avgå 40 000 kronor från posten för omkostnader. Kommittén beräknade sålunda kostnaderna under ett normalt år till i runt tal 338 000 kronor och för första året till 353 000. I propositionen beräknas de sammanlagda kostnaderna första året till 195 000 kronor.

Denna starka beskränning bör ses mot bakgrunden av de omfattande och tidskrävande arbetsuppgifter för beredskapsnämnden och dess personal, som har redovisats i detalj i betänkandet och även utförligt i propositionen. För att krigsorganisationen, upplysningscentralen, vid krig eller krigsfara snabbt skall kunna nå full effekt måste i fred organisations- och mobiliseringsplaner uppgöras, personal uttagas och utbildas samt lokal-, utrustnings- och förbindelsebehov tillgodoses. Vidare måste en fortlöpande planläggning av krigsverksamheten utföras samt material samlas och bearbetas till underlag för både planläggningen och krigsverksamheten. För att nyhetstjänsten, upplysningen och propagandan skola kunna bedrivas i krig, måste redan i fred pressens, radions och filmens tekniska och personella beredskap säkerställas. Beredskapsåtgärder äro också nödvändiga för att trygga bokförsörjning och teaterverksamhet under krig. Denna korta översikt är icke uttömmande och antyder blott med enstaka ord olika omfattande arbetsområden, av vilka flertalet kräver avsevärda, fortlöpande insatser av beredskapsnämnden och dess personal. Visserligen rör det sig i en del fall om beredskapsuppgifter av sådan art, att de helt eller delvis böra lösas av andra statliga myndigheter eller av enskilda företag, organ eller organisationer. Den insats som även i fråga om sådana uppgifter är erforderlig från beredskapsnämndens sida är dock betydande och blir, genom att det är fråga om ett mycket stort antal enskilda enheter, synnerligen tidsödande. Till beredskapsnämndens uppgifter skall slutligen också höra att uppmärksamt följa den fredsmässiga upplysningsverksamhet inom landet, som avser att orientera om det utrikespolitiska läget, om det nutida krigets natur och om vårt lands försvar och medverka till att de på detta område verksamma organen på bästa sätt kunna fylla sina uppgifter. Nämnden bör också på ett liknande sätt följa den svenska goodwillpropagandan utomlands.

Om behovet av hela denna omfattande verksamhet för att få till stånd en i alla väsentliga hänseenden god psykologisk försvarsberedskap råder full enighet. Departementschefen har i anslutning till kommittén understrukt, att det psykologiska försvaret är ett väsentligt led i det totala försvaret, att det är lika angeläget att trygga god psykologisk beredskap som att bygga upp ett effektivt civilt försvar och att planera och ordna för andra delar av totalförsvaret. Departementschefen har även funnit att kommitténs redogörelse för den verksamhet i fred, som är nödvändig, upptar en rad viktiga arbetsuppgifter, som inte kunna åsidosättas utan risk för menliga åter-

verkningar på vår motståndanda eller på vår försvarsberedskap i allmänhet.

Som ett motiv för nedskärning av den av kommittén föreslagna *personalorganisationen* anföres i propositionen, att det i mycket är fråga om nya arbetsuppgifter, rörande vilka praktisk erfarenhet saknas i vårt land. Det antydes emellertid att det till en början kan vara lämpligt att koncentrera verksamheten på vissa primära arbetsuppgifter, likväl utan hinder för att övriga av kommittén redovisade arbetsuppgifter även tas upp. De av departementschefen såsom primära framhållna arbetsuppgifterna äro förvisso av allra största betydelse för det psykologiska försvaret. Det synes emellertid icke finnas skäl att i jämförelse med dem undanskjuta återstoden av de i propositionen angivna arbetsuppgifter, som departementschefen har funnit ha väsentlig betydelse för den psykologiska försvarsberedskapen och naturligt ankomma på det statliga beredskapsorganet.

Kommittén hade föreslagit att i beredskapsnämndens kansli skulle ingå 1 kanslichef i lönegrad 14 i löneplan 2, 2 ledande tjänstemän i lönegrad 33, 2 assistenter i lönegrad 27 samt för rutingöromål 1 kansliskrivare, 1 kanslibitråde och 2 kontorsbiträden, av vilka kansliskrivaren bl. a. skulle tjänstgöra som arkivarie. Hela denna personal skulle ha extraordinarieanställning.

I propositionen upptas blott sammanlagda belopp för avlöningar till icke ordinarie personal och rörliga tillägg. Av propositionen framgår att dessa belopp äro avsedda dels för avlöning på extra stat av tre kvalificerade tjänstemän samt av ett kanslibitråde och ett biträde i reglerad befordringsgång, dels med 5 000 kronor för avlöningar till tillfällig personal. Den av kommittén föreslagna personalorganisationen har således reducerats med två kvalificerade tjänstemän och en kansliskrivare. Departementschefen säger sig ha funnit de av kommittén föreslagna lönegradsplaceringarna för den kvalificerade personalen genomgående vara för höga. Med ledning härav synes man kunna utläsa, att den del av löneanslagen som är avsedd för kvalificerade tjänstemän av Kungl. Maj:t kan disponeras antingen för en ledande tjänsteman i relativt hög lönegradsplacering och två assistenter eller för två ledande tjänstemän i relativt låg lönegradsplacering och en assistent.

Kommittén hade redan i sitt betänkande anmält, att den av densamma föreslagna personalorganisationen hade tillmätts mycket knappt med hänsyn till att det gäller en ny, i vårt land hittills oprövad verksamhet. Kommittén ville hellre föreslå en för liten ram, som vid behov kan vidgas, än en för stor, som vid behov kanske snart finge skäras ned. I flera remissyttrandet från såväl ämbetsverk som enskilda organisationer har det kommit till uttryck, att den av kommittén föreslagna organisationen vore alltför knappt tillmätt. Överbefälhavaren uttalade att den av kommittén föreslagna fredsorganisationen synes utgöra ett absolut minimum och underströk vikten av att ge beredskapsnämnden tillräckliga personella och ekonomiska resurser

för dess tidsödande, hittills i stor utsträckning obearbetade uppgifter. Kommittén hade vidare framhållit att lönesättningen för högre tjänstemän vid beredskapsnämnden måste bli relativt hög med hänsyn till att det här gäller speciella och krävande arbetsuppgifter. Kommittén utgick ifrån att det kunde visa sig önskvärt att förvärva personer med publicistisk och politisk erfarenhet och framhöll att det vore nödvändigt att kunna bjuda goda löneförmåner och trygga anställningsförhållanden för att i konkurrens med enskilda företag kunna förvärva väl kvalificerade krafter och behålla dem för längre tid.

Den i propositionen föreslagna personalorganisationen synes icke fylla de erforderliga kraven på vare sig kvantitet eller kvalitet. Med hänsyn till de mångskiftande arbetsuppgifterna synes fredsorganet behöva förfoga över tjänstemän som *självständigt* kunna handlägga ärenden av betydelse. Enär nämndens verksamhetsområde omfattar ett stort antal inbördes synnerligen olikartade arbetsuppgifter förefaller det uteslutet att *en* person skall kunna bli nära förtrogen med dem alla och personligen hinna ingående ta ställning till alla viktigare beredskapsfrågor på dessa olika områden, vid vilkas beredning och avgörande nämnden och dess personal böra medverka.

Den av olika remissinstanser och även av departementschefen vitsordade tanken att beredskapsnämnden och dess kansli skall vara en kärna till krigsorganisationen och ge denna erforderlig stadga, när den plötsligt dras på, synes även förtjäna beaktande i detta sammanhang. I samtliga krigsorganisationens tre sektorer — för nyhetstjänst och rådgivning rörande publicitetsärenden, för upplysning, opinionsmätning och propagandaanalys samt för upplysning till utländsk opinion — kommer det att vara av största värde att kunna förfoga över en ledande tjänsteman som redan genom sin tjänstgöring i fred äger ingående kännedom om det speciella verksamhetsområdet och om de utförda planläggnings- och förberedelseåtgärderna.

Men även för beredskapsverksamheten är en sådan arbetsfördelning otvivelaktigt av väsentlig betydelse.

Redan den omfattande verksamheten för att genom planläggning och direkta beredskapsåtgärder i samverkan mellan statliga organ, branschorganisationer och enskilda företag trygga publicitetsorganens fortsatta verksamhet under ett krig så långt som detta över huvud taget är möjligt ställer höga krav på den tjänsteman, som skall handlägga dylika ärenden. Samma tjänsteman bör även svara för att statens egna förberedelser för nyhetsförmedling under extraordinära omständigheter hålla måttet, liksom också för anordningarna och riktlinjerna för en rådgivning till pressen i sekretessfrågor som så långt det över huvud taget är möjligt hävdar offentlighetsprincipen. Den här berörda planläggningen och förberedelsen, som omfattar produktionstekniska, kommunikationstekniska och redaktionella förhållanden, måste dessutom vara föremål för en fortgående överarbetning för att vid varje tidpunkt vara tidsenliga.

Betydande beredskapsuppgifter måste även lösas inom den sektor som avser upplysning till den svenska opinionen. Inte minst betydelsefull är den förberedelse som måste äga rum i nära kontakt och samverkan med de omfattande och rikt förgrenade folkrörelserna. Denna arbetsuppgift, vars betydelse har starkt understrukits i remissvar från olika folkrörelser, från skolöverstyrelsen och från försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, kan väntas bli synnerligen tidskrävande. Här behöves nämligen inte bara en planläggning under medverkan av olika centrala instanser, utan liksom i fråga om publicitetsorganens beredskap måste planläggning och åtgärder beröra hela landet och utformas under hänsynstagande till såväl skiftande lokala förhållanden som de skilda folkrörelsernas särart. Av vikt är även det fortlöpande studiet av den inhemska opinionens och den utländska propagandans utveckling.

I fråga om den tredje sektorn, som avser planläggning och förberedelse av till utlandet riktad propaganda under ett krig, har framför allt Svenska institutet i sitt remissvar understrukit betydelsen av beredskapsnämndens medverkan. De under denna sektor fallande frågorna ha av naturliga skäl endast i stor korthet berörts i kommittébetänkandet. Detta förhållande bör emellertid inte få leda till en underskattning av beredskapsplaneringens betydelse på detta arbetsområde liksom inte heller till ett underskattande av de där erforderliga beredskapsåtgärdernas omfattning och svårighet.

Vid sidan av den verksamhet, som faller inom dessa avgränsade sektorer, måste under fred även stora gemensamma arbetsuppgifter lösas. Hit bör räknas mobiliseringsplanering i materiellt och personellt hänseende av själva den statliga apparaten för psykologisk försvarsverksamhet, utbildning av krigsplacerad personal genom brevkurser, föreläsnings- och tillämpningskurser samt deltagande i av olika myndigheter ordnade krigsspel. Personalen bör också i skilda avseenden lämna bidrag till den allmänna försvarsupplysningen. Tidskrävande blir även personalens medverkan vid det vid flera kurser årligen återkommande studiet av totalförsvarsproblemen i Försvarshögskolan, där en av nämndens tjänstemän regelbundet måste medverka som lärare. Gemensamt för alla sektorer är vidare det ständiga studiet av den utveckling som äger rum på den psykologiska krigsföringens område, i fråga om både tekniska hjälpmedel och metodik.

Med hänsyn till den stora omfattningen av synnerligen krävande arbetsuppgifter, som här antytts, synes det motiverat att från starten förse nämnden för psykologisk försvarsberedskap med personal till större antal och högre kvalifikationer än som möjliggöras genom propositionen. Önskvärt vore givetvis att redan nu genomföra organisationen i den omfattning, som föreslagits av kommittén och som av densamma betecknats som knappt tillmätt. Överbefälhavarens uttalande i samma riktning är härutinnan särskilt beaktansvärt, då ju åtskilliga av de beredskapsuppgifter som skola ankomma på beredskapsnämnden äga avsevärd likhet med en del av de arbets-

uppgifter som fortlöpande lösas av de högre militära staberna och vilkas arbetskrävande art är väl känd av dem. Till angelägenheten av att i avvaktan på närmare praktisk erfarenhet icke låsa fast en organisation vid en så hög nivå, att det möter svårighet att genomföra en nedskärning, bör dock hänsyn tagas i detta sammanhang.

Under beaktande såväl av det här påvisade personalbehovet som av denna naturliga återhållsamhet inför något nytt synes det vara en rimlig *medelväg* att öka antalet kvalificerade tjänstemän från i propositionen föreslagna 3 till 4 och att i samband härmed även bättre tillgodose behovet av personal i ledande ställning. Vid avvägningen av lönerna synes det nödvändigt att beakta de av kommittén anförda synpunkterna. Önskar man att redan beredskapsnämndens handläggning av de psykologiska beredskapsfrågorna skall präglas av den inlevelse och ingående kunskap, som endast erfarenhet ger, så måste oundgängligen lönerna liksom anställningsformen göras konkurrenskraftiga. För att en ledande publicist eller en annan person i liknande ställning alls skall kunna överväga att lämna en god och betryggande enskild tjänst för att övergå i en statstjänst, vilken som regel ej kan leda till befordran utanför det trångt begränsade specialområdet, räcka med all sannolikhet icke de löneställningar och den anställningsform som föreslås i propositionen. Härvid bör beaktas att den personal, det här gäller, icke kan räkna med ledighet från tidigare tjänst för ett förordnande såsom extra i statstjänst och heller inte med visshet kan räkna på återanställning om statstjänsten upphör. Erfarenheter i liknande fall bestyrka detta.

Med hänsyn till vad ovan anförts synes det lämpligt att den för beredskapsnämnden avsedda kanslipersonalen ges följande omfattning: 1 tjänsteman i lönegrad 37, 1 tjänsteman i lönegrad 31, 1 tjänsteman i lönegrad 29 och 1 tjänsteman i lönegrad 27 samt 1 kansli- och 2 kontorsbiträden. I förhållande till propositionen innebär detta en ökning av personalen med en kvalificerad tjänsteman och ett kontorsbiträde. Det synes även motiverat att hela denna personal beredes extraordinarie anställning.

Kommittén hade, såsom ovan nämnts, även föreslagit att under nämndens första verksamhetsår 25 000 kronor skulle få disponeras för avlöningar till *extra personal*. Detta anslag är i propositionen beräknat till 5 000 kronor. Med hänsyn till att, såsom bl. a. överbefälhavaren understrukit, på detta område en eftersläpning i förhållande till andra grenar av totalförsvaret föreligger, vilken snart bör tagas igen, synes det olyckligt att så starkt beskära denna engångsutgift. Endast genom att i större omfattning möjliggöra anlitande av extra personal med erforderlig kompetens under det första verksamhetsområdet blir det möjligt att utan fortsatt tidsutdräkt fylla de viktigaste luckorna i den psykologiska försvarsberedskapen. Det synes vara skäl att för detta ändamål beräkna 15 000 kronor under nästkommande budgetår.

Vid sidan av dessa frågor om personalens avvägning och anställningsför-

hållanden framstår även frågan om *personalens anknytning till beredskapsnämnden* såsom betydelsefull.

Kommittén hade föreslagit att beredskapsnämnden skulle lyda direkt under Kungl. Maj:t och sortera under inrikesdepartementet. Kommittén hade även förutsatt att nämnden skulle ha egen personal, organiserad i ett kansli. Kommittén framhöll att de arbetsuppgifter, som skola lösas av fredsorganet för psykologisk försvarsberedskap, äro så omfattande och så speciellt inriktade på krigsförhållanden, att de ej lämpligen kunna anförtros åt en myndighet med rent fredsmässig verksamhet som huvudsaklig uppgift. Icke heller fann kommittén det lämpligt att anknyta verksamheten till exempelvis civilförsvarsstyrelsen, vilken liksom andra organ av likartad natur är inriktad på speciella, arbetskrävande områden. Det var därför kommitténs mening att ett *särskilt organ* borde upprättas för att i fred handha den statliga verksamheten för psykologisk försvarsberedskap.

Departementschefen förordar även inrättande av beredskapsnämnden såsom ett särskilt organ, lydande direkt under Kungl. Maj:t och sorterande under inrikesdepartementet. I fråga om personalen har han emellertid icke ansett att ett särskilt, helt fristående organ bör upprättas utan förutsätter att såsom nämndens kanslipersonal i stället böra tjänstgöra befattningshavare inom inrikesdepartementet, vars organisation bör utökas för ändamålet. För denna anordning, vilken innebär att ett statligt organs personal inordnas i administrationen på ett annat sätt än själva organet, anföres i propositionen icke någon motivering.

Detta för svensk statsadministration ganska främmande arrangemang synes icke kunna bereda nämnvärda fördelar. Däremot framstår det tydligt att högst avsevärda nackdelar skulle bli en följd av detsamma. Den för nämnden avsedda personalen hör givetvis icke rekryteras efter samma grunder som gälla för rekrytering av inrikesdepartementets personal. Såsom här ovan utvecklats krävas för tjänsten inom beredskapsnämndens kansli speciella kvalifikationer, som inte kunna fixeras i några formella kompetenskrav. Att till nämndens förfogande ställa personal, som enligt vanliga grunder vunnit anställning i Kungl. Maj:ts kansli och placerats i inrikesdepartementet, vore icke ändamålsenligt. Att å andra sidan för nämndens särskilda uppgifter i departementet inordna personal med dessa speciella kvalifikationer, vilken icke lämpar sig för tjänstgöring i departementet och aldrig skall tjänstgöra där, synes heller icke ändamålsenligt. Lika litet kan det ur någon synpunkt vara påkallat, att en *del* av omkostnaderna för fredsorganet skall inräknas i medelsanvisningen till inrikesdepartementets omkostnader. Hela detta i propositionen föreslagna arrangemang kan leda till att den fristående beredskapsnämnden i högre grad än andra statliga organ göres heroende av departementet och departementschefens beslut beträffande såväl större och mindre omkostnader som frågor om personalens anställning och arbetsförhållanden. En sådan dualism mel-

lan departementet och beredskapsnämnden vore varken gynnsam för nämndens verksamhet eller till fördel för verksamheten inom departementet. Den skulle tvärtom lätt leda till onödig och onyttig omgång och kunna framkalla hindersamma missförstånd om nämndens verkliga ställning.

I anslutning till kommittén har departementschefen i propositionen uttalat som sin uppfattning, att det psykologiska försvaret i princip bör inordnas i administrationen på samma sätt som övrig försvarsverksamhet. De skäl som tala härför gälla fredsorganisationen lika väl som krigsorganisationen. Det är dessutom över huvud taget önskvärt att i princip överensstämelse råder mellan krigs- och fredsorganisation så att en partiell eller total mobilisering kan genomföras utan organisatoriska omkastningar.

Med hänsyn icke minst till att ett samarbete under beredskapsverksamheten lika väl som under ett krig måste äga rum mellan det psykologiska försvarets centrala organ och publicitetsorganen, är det angeläget att både beredskapsnämnden och dess personal från första början beredas en ställning, vilken skänker dem den rörelsefrihet och gynnar det friska initiativ, som är oundgängligt för ett sådant samarbete.

Posten för *omkostnader* beräknades av kommittén — frånsett reseersättningar och expenser — till 110 000 kronor årligen avsedda för kurser, krigsspel och materialsamling. Det framgår av kommittébetänkandet att av detta belopp cirka 80 000 kronor per år beräknades åtgå till två halvårsvis genomförda opinionsundersökningar. För det första verksamhetsåret räknade kommittén dock endast med en opinionsundersökning, varför för detta år anslaget till kurser, krigsspel och materialsamling upptogs till 70 000 kronor. I statsverkspropositionen upptas för samma ändamål 40 000 kronor, varav emellertid 10 000 kronor skulle utgå såsom bidrag till upplysningsverksamhet genom enskilda organisationer i form av konferenser och kurser i avvaktan på att framdeles ökade statsbidrag bli beviljade till informationsverksamhet genom Folk och Försvar samt rörande utrikespolitiska förhållanden. Den här berörda posten för omkostnader att disponeras av beredskapsnämnden har sålunda i realiteten reducerats från av kommittén för första verksamhetsåret beräknade 70 000 kronor till 30 000 kronor.

Departementschefen har i detta sammanhang anfört, att han i likhet med kommittén anser det nödvändigt både som ett led i förberedelserna för det psykologiska försvaret i krig och som ett underlag för informationen och annan verksamhet i fred att visst material samlas in och bearbetas, bl. a. i form av opinionsundersökningar samt ryktes- och propagandaanalys. Under nuvarande läge synes det honom dock icke påkallat att opinionsundersökningar utföras i den omfattning som utredningen tänkt sig.

En kartläggning av den allmänna opinionen i Sverige och dess förändringar är, såsom kommittén framhållit, erforderlig som underlag för utformningen av upplysande propaganda till vårt eget folk i ett skärpt läge och vid krig. Det är, skriver kommittén, nödvändigt att känna svenskars

motståndsvilja, tilltro till respektive misstro mot statsledning och försvar, åsikter om krigsriskerna och om utsikterna att få främmande bistånd, utrikespolitiska sympatier och antipatier samt graden av lyhördhet för främmande propaganda. Av stor vikt är att kunna följa förändringarna i opinionen. Med hänsyn härtill och till behovet av att vid skilda undersökningar få olika frågeställningar belysta har kommittén funnit det motiverat att opinionsundersökningar utföras förslagsvis två gånger årligen. I annat sammanhang har kommittén dessutom framhållit, att det blir en väsentlig uppgift för beredskapsnämnden att i samarbete med andra organ verka för att en för ändamålet lämpad organisation för opinionsstudier finnes tillgänglig för det psykologiska försvaret under krig liksom också för det psykologiska försvarets förberedande under fred.

Personalens handläggning av de frågor som uppkomma i samband med uppläggningsen av en sådan opinionsundersökning och i anslutning till resultaten av densamma utgör givetvis också en välbehörlig övning för utnyttjande av opinionsundersökningsförfarandet under krigsförhållanden. I detta sammanhang bör även erinras om vad statistiska centralbyrån, vars utredningsinstitut i regel beräknas utföra opinionsundersökningarna, anfört om betydelsen ur metodologisk och administrativ synpunkt av att man samlar erfarenheter av det slags undersökningar det här gäller.

Att opinionsundersökningarnas frekvens göres beroende av lägesutvecklingens tempo och intensitet är i och för sig icke orimligt. Under ett tidskede, då uppenbarligen internationella motsättningar ej göra sig gällande vare sig i utrikespolitiken eller i den därtill anknyttande propagandan, kan det låta sig göra att låta något längre tids mellanrum förlöpa mellan mera omfattande undersökningar av den svenska folkopinionen. Det bör dock beaktas att det inte minst under sådana förhållanden är betydelsefullt att känna folkstämningarna för att kunna förbereda den upplysning, som kan bli nödvändig i händelse av en snabb skärpning av det internationella läget.

Bortsett från vad som kan anföras i ena eller andra riktningen, är det skäl att observera att den för kommitténs räkning utförda opinionsundersökningen planerades redan 1951, att frågeformulären fingo sin slutgiltiga form i december och att intervjuerna genomfördes i januari—mars 1952. Därest posten för omkostnader för beredskapsnämndens verksamhet icke höjes utöver vad som föreslås i propositionen, kan resultatet bli att en förnyad opinionsundersökning av samma slag icke kan genomföras under budgetåret 1954/55 och lidigast under budgetåret 1955/56 under förutsättning att tillräckliga medel då ställas till förfogande. Redan med hänsyn härtill synes det vara skäl att genom en mindre höjning av omkostnadsanslagen möjliggöra genomförande av en ny opinionsundersökning under nästa budgetår.

För beredskapsnämnden skulle det över huvud taget vara betydelsefullt att kunna basera sin inledande verksamhet på aktuella data om folkopinionen.

Även om vissa tecken möjligen kunna tyda på en fortlöpande internationell avspänning, ha vi anledning att beakta att svensk folkopinion fortfarande är föremål för både planmässig och omfattande påverkan för olika utländska synpunkter och intressen. Så länge så är fallet måste det ur psykologisk beredskapssynpunkt vara ett viktigt svenskt intresse att följa verkningarna av denna främmande propaganda.

Som en följd av att beredskapsnämndens personal redovisas under nämnden och icke under inrikesdepartementet böra till anslaget för nämndens omkostnader fogas av departementschefen ej särskilt upptagna belopp för reseersättningar, expenser och sjukvård. Denna endast formella ökning kan beräknas till 20 000 kronor, varav 12 000 kronor för reseersättningar och 7 000 kronor för expenser.

För att göra det möjligt att under nästkommande budgetår genomföra en ny opinionsundersökning synes det i propositionen upptagna beloppet för omkostnader sålunda böra ökas till 135 000 kronor, varav 35 000 kronor för arvoden åt nämndens ledamöter och ersättningar åt särskilt anlidade sakkunniga, 20 000 kronor för reseersättningar, expenser och sjukvård, 55 000 kronor för kurser, krigsspel och materialsamling, 15 000 kronor för inköp av inventarier och grundande av en boksamling samt 10 000 kronor till upplysningsverksamhet genom enskilda organisationer.

Genom de ovan föreslagna justeringarna av äskandena i propositionen för beredskapsnämnden för psykologiskt försvar och dess verksamhet torde nämndens möjligheter att redan under första verksamhetsåret med kraft ta itu med sina betydelsefulla uppgifter avsevärt förbättras. Därmed ökas också möjligheterna att snabbt övervinna den eftersläpning som ännu råder på den psykologiska försvarsberedskapens område i jämförelse med det totala försvarets övriga grenar. Genom den föreslagna förstärkningen bleve nämnden i stånd att från första stund göra en insats ägnad att väcka de intresserade parternas men även den stora allmänhetens respekt och förtroende, vilket icke är minst betydelsefullt ur psykologisk försvarssynpunkt. De här föreslagna förändringarna beträffande personalen samt dennas ställning i förhållande till beredskapsnämnden skulle även skapa bättre möjligheter för att på så sätt, som kommittén avsett, som olika remissinstanser biträtt och som departementschefen framhållit, utgöra en kärna i det psykologiska försvarets krigsorganisation, som från första början kan ge denna erforderlig stadga och effektivitet.

Åberopande vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen med ändring av äskandena i Kungl. Maj:ts proposition nr 162

a) i tjänsteförteckningen för beredskapsnämnden för psykologiskt försvar uppför följande extraordinarie tjänster: 1 i lönegrad 37, 1 i lönegrad 31, 1 i lönegrad 29 och 1 i lönegrad 27,

b) beredskapsnämnden för psykologiskt försvar gives alltigenom en fristående ställning, varför i nämndens avlöningsstat upptas samtliga erforderliga belopp dels för avlöning av ovan nämnda 4 kvalificerade tjänstemän och 3 biträden, dels för avlöning med 15 000 kronor av extra personal,

c) till beredskapsnämnden för psykologiskt försvar under elfte huvudtiteln för budgetåret 1954/55 anvisar ett förslagsanslag för omkostnader av 135 000 kronor.

Stockholm den 30 mars 1954.

Elis Håstad.

Gösta Netzén.

Per Svensson

i Stenkyrka.

Fridolf Thapper.

Manne Ståhl.

I motionens syfte instämmer

Frans Severin.